

rópai zsidóság termete tekintetében alacsony, ami a mediterrán fajta jellegének felel meg. Viszont fejalkatát illetőleg zömében se nem kifejezetten rövidfejű, mint a dinári fajta, se nem hosszúfejű, mint a mediterrán és az északi fajta, hanem az előbbi fajták között átmeneti alakot képvisel, a mérsékelt rövidfejűségtől egészen a hosszúfejűség határáig. Végül a kelet- és középeurópai zsidóságnál a dinári és a mediterrán fajtától származó és uralkodó sötét haj- és szemszin mellett, igen gyakori a világos haj- és szemszin is, és pedig sokkal gyakoribb, mint a zsidóság más csoportjainál. Ugy látszik tehát, hogy itt elsősorban már nem is az északi fajtájú amorita néppel történt ősi kereszteződés hatásai nyilvánulnak meg, hanem újabb keletű kereszteződés jut kifejezésre, amelynél valószínűleg főleg keleti fajtájú szláv népek (lengyelek, fehéroroszok, ukránok) játszottak szerepet.

A feladat tehát készen áll a fajbiológus urak számára. Vezessék le a zsidóság szellemi sajátosságait azoknak a népeknek a tulajdonságaiból, amelyek legteljesebben képviselik ma azokat a fajtákat, amelyekből a zsidóság származik. Vezessék le tehát őket a spanyolok „tüzes indulatából“, a svédek „hideg nyugalmaiból“, a bosnyákok „harciasságaiból“ és ráadásul az északi szláv népek „mélabujából“, — vagy vezessék le őket e népek bármilyen más állítólagos fajtatulajdonságából és ezek tetszésszerinti kombinációiból.

A feladat képtelensége a fajbiológia történeti felfogásának teljes tarthatatlanságát szemlélteti. A zsidóság ugynevezett faji szellemét, amennyiben ez tényleg jellemzi a zsidóság meghatározott köreit, egyedül a zsidóság társadalmi létfeltételeiből lehet maradék nélkül levezetni.

ALFÖLDI KALENDÁRIUM

Írta: VERES PÉTER

Részlet szerző készülő könyvéből.

Ma reggelre jót fagyott ugyan, de a szél csendesedett. Na, mondom, megyek legalyazom a Mózsi fáit. Igaz, a napfeljöttel keményen fogja az idő, a gyerekek az uccaárookban a jégen kanyargatva mennek az iskolába, de hát tiszta idő van, majd csak enyhül, ha feljebb jön a nap.

Sári megint befűtött a kemencébe, egyuttal hát kavart egy tepsi görhét és megsütötte, ez lett a fröstök. (Nem nagy barátja vagyok, megutáltam a málét még a háborúban, de hiába, azt el kell ismerni, hogy tartós eledel. Szorultság esetén kibír vele az ember egy egész napot is.)

Amíg a nap kimászott a fák közül, reszeltem egy kicsit a fejsze élén, meg a fűrész is meghajtogattam, mert a nyers akácfába nagyon hamar beleszorul. Felragad a foga és csak kinlódik vele az ember, pedig a fák tetején ugyan vigyázni kell, hogy a nyakamat ne törjem.

Megyek aztán Mózsihoz, mondom neki: — Na, szomszéd ur, legalyazom a fákat... itt az ideje, mingyán virágzanak...

— Nana, — mondja nevetve — dérvirág van rajtuk. De azért csak csinálja, szomszéd, ha jónak látja...

Ez csak olyan csere-munka, a csutkaiizikért csinálom, hát Mózsi se nézi, hogy mikor jön fel a nap, meg hogy hány óra. Rám bizza, ugy dolgozzak, ahogy akarok, neki dolga van a boltban. A felesége meg a konyhában van egész nap, mert holnap szombat s ez nekik, még több

dologgal jár, mint a mi asszonyainknak a vasárnap, mert nagyobb a ceremónia és mindent előre kell elvégezni. Sári bizony sokszor vasárnap is varr, pedig az asszonyok szerint ez a legnagyobb véték. Igaz aztán, hogy Mózsinének cselédje is van, mint majd minden zsidóasszonynak.

De annál inkább ott reszelnek a gyerekek körülöttem. Amelyik nem megy az iskolába, az kijön és odaáll a fa alá. Hideg van még, az én kezem majd hozzáragad a deres galyhoz, de ők nem bánják. Pedig Mózsiné ugyan kiabál rájuk. Az orrukából a hideg kiszijja a nedvet, le-lenyulik a szájukig, onnan vagy beszopják, vagy visszazippantják az orrukba. Ezt csak olyan jól tudják, mint a mieink. És közben beszélnek. Egyáltalán ezek a zsidógyerekek mindig beszélnek. A mieink is csacsognak, de jobban csak egymás közt, felnőtten nemigen állnak szóba, de ezeknek mindegy.

— Dankó bácsi tessék mondani (sose felejtik el azért, hogy „tessék“, a mieinket bizony nem lehet rá megtanítani) miért kell legalyazni a fákat? — Nahát mit mondjak nekik? Azért, hogy jobban nőjjenek, vagy azért, hogy ne árnyékoljanak a veteményre, vagy azért, mert kell a tűzrevaló? Mindegyik igaz, de én egyiket sem mondom, csak kurtán azt, hogy így szokták, hátha hamarabb beleunnak a kérdésbe.

De nem unnak azok. — Dankó bácsi mit csinálnak a gallyal? Dankó bácsi hova rakják a galyat? Dankó bácsi kié lesz a galy? Dankó bácsi megég ez a galy? Dankó bácsit nem szurja meg a tövis? — és így tovább, de ki győzne válaszolni. Kurtán válaszolgatok, de buták ezek és nem veszik észre, hogy unom a beszédet, meg, hogy nem az a gondom, hogy rájuk ügyeljek, hanem az, hogy melyik galyat vegyem le, melyikre álljak, hogy le ne törjön alattam, hogy állítsam a létrát, hogy el ne düljön, azután meg az, hogy meg ne szurjon a tövis, hova dugjam be a fűrész, hogy kezemre essen a vágás, meg hogy el ne szakítsa rongyaimat a galy. Na, hideg időben nem nagy mulatság tövises akácokat galyazni. Ilyenkor még a tövis is jobban szur. És még ezenfelül órájuk is ügyeljek, hogy a fejükre ne essen a galy és ahogy felfele pislognak, a szemükbe ne hulljon a tövis. Na, ha az enyémeek volnának, ki is osztanám nekik a házhelyet, de így csak hallgatok.

Időnként Mózsiné kijön értük. Nagy tetty-lötty asszony, olyan melleti vannak, mint egy jófajta svajcarterhénnek, na de gyerek is van itt őszi-tavaszi. Csak itt az udvaron három járkál, iskolába is van egynehány, a nagyja már Pesten tanul, egy meg már rőfössegéd Moskovicséknál, egy nagy jány meg a boltban szokott segíteni az apjának. Árpád, Zoltán, Tibor, Ödön, Géza, csak így nagyjából, ami eszembe jut, de van ezek közt tán még Tivadar is. Csak éppen Mózsit nem sejtek. Nem úgy van náluk, mint minálunk, hogy az első gyerekek az apja-anya nevét viselik, azután jönnek a rokonok, sógorok, keresztkomák, de az uraknak, meg a királyoknak a mi gyerekeinkből nemigen jut, ha tiz van se. Ezért van aztán, hogy az egyik falu csupa János meg Jóska, Julcsa meg Zsuzsi, a másik meg Sándor meg Gábor és Erzsi meg Eszti... Ezek a zsidók még a neveikkel is az urakat utánozzák, pedig hát sose érik el őket, mert a Sóváry fiait már Attilának, meg Csabának hívják.

Nem rossz gyerekek azért, ha az enyémeek előszentelenkednek oda-oda adják a kezükből is a süteményt vagy a vajaskenyeret. Én ugyan tiltom, hogy idejőjjenek, de valamilyen ürüggyel sokszor idesompolyognak. Tudom, gyerekkoromban én is ettem paszulyt a zsidó konyhán. Olyan jó édes volt, hogy sose felejttem el, mert édesanyám mindig erősen savanyura főzte. Édesapám mindig azt mondta: „paszulynak ecit az orvossága“.

Persze a zsidógyerekek jósága, okosság is, mert ha a paraszt kölykök az uccán találják meghajigálják, vagy a könyves zacskóval megrakják őket. Már az én gyerekkoromban is az volt a divat, hogy „zacskóra, fiuk!” és kiabáltuk nekik, hogy: „zsidó mi van eladó, zsidó zsinegre való...”

*

Igy megyek fától-fáig, a gyerekek kísérnek. Egyszer-egyszer a szolgáló jön ki értük, megfogja a legkisebbiket, a Gézuskát és mert racionálankodik, az orrát megtörüli, jó erősen megcsavarja, de úgy, hogy a nedvességgel együtt a könnyei is potyognak, azután félkarjánál fogva huzza befele. A lába hol éri a földet, hol nem, de nem sokat törődik velük. A nagyobbak engedelmesen bekullognak s pár perc múlva újra kinn vannak. Ugy látszik nagy élvezet a más dolgát nézni.

Közben eljön a dél. Muszáj hazamenni, hátha mégis Sári kotyvasztott valamit, már ha üres is a kamra. Néha már semmi sincs a háznál, azért mire enni kell, elősikerit valamit. Különben meg Mózsiek se mondják legalább, hogy annyira vagyunk, hogy már nem is eszünk délben.

*

Délután hamar visszamegyek, be akarom fejezni máma, mert holnap szombat és nem lehet náluk dolgozni. Tavaly egyszer úgy jártam, hogy a kertásásnak még hiba volt, gondoltam szombaton bevégezem, hát ha vasárnap egész hétre el tudnék állani. Hát amikor hozzá fogok, kiküldenek egy kis buglyas fekete jányt, az Iréncét — jól beosztották ezek a gyerekeket, egyik pöske és veres, mint Mózsiné, a másik göndör és fekete, mint Mózsi — avval, hogy „Dankó bácsi azt mondta anyuka, tessék hazmenni, mert szombaton nem szabad ásni”. Csak nagyot néztem. — Dehát nem maguk ásnak, hanem én, én meg református vagyok, még annak is rossz. Tréfára vettem a dolgot és macerálódni kezdtem — a mi istenünk nem bánja akármit csinálunk, azt se bánja, ha dolgozunk vasárnap, azt se, ha nem, azt se bánja, ha élünk, azt se ha halunk, mi kiegyeztünk vele örök időkre — így meséltem ott neki. A kisjány be is ment, de azonnal jött az anyja. Láttam rajta, hogy zavarban van, nem tudja, hol kezdje, nem tudja, hogy értesse meg egy ilyen pogánnyal, aki egyben szomszédja és jóembere is, hogy náluk tiltja ezt a törvény. Hagyja abba szomszéd, — mondta végül — igazán nem tehetünk róla, de nálunk ilyen a törvény.

— Dehát — mondom neki — maguknak ne legyen erre gondjuk, nem maguk vétkeznek, ha már csakugyan vétek szombaton a munka, hanem én. Én meg majd elintézem az Istennel, a többivel együtt. Ugyis sok van már a rováson — tréfáltam tovább.

De nem engedett. Nem lehet és nem lehet: ez a törvény. Hiába mondtam neki azután már komolyan, hogy azért akarom befejezni, mert a jövőhéten szeretnék egész hétre elállani, nem törődött vele.

Elmentem hát haza. Mózsi se volt már otthon, hogy vele beszélhettem volna meg. Sok jóval vannak hozzám, hát engedni kell nekik. Már az is jó, hogy egy kis hitelt adnak, meg ezt a kis munkát nekem juttatják a sok éhes között. Meg aztán gondoltam, ha ezek a zsidók az állammal meg az urakkal és a többi egyházakkal szemben elérik, hogy náluk nélkül nincs vásár, meg hogy törvénybe se hijják őket szombaton, akkor én nagyon kicsi pont vagyok ahhoz, hogy ellenkezzek velük. Gondoltam azért, hogy azt mégis megkérdezzem tőle, hogyhát Maurer meg Kornhauser, hogy intézik el az Istennel, hogy a béreseik szombaton is szántanak-vetnek, már a nyelvemen is volt, de aztán mégis nem mond-

tam meg neki, hátha megsértődik. De azóta már tudom, hogy szombaton nincs munka náluk és úgy intézem, hogy ezt elkerüljem.

*

Hajtom hát a munkát erősen, a galyazás után még van néhány kiszáradt akácfa, azt is kiásom tövestől, egy öreg barackfának elszáradt a fél lombja, azt is letakarítom, azután összehordom a galyat takaros csomóba és felseprem az udvart, hadd legyen már egy kis rend az ünnepek tisztességére. Ezek a zsidó udvarok mind olyan rendetlenek, úgy van rajtuk minden, mintha az égből hullott volna le, semmi sincs a helyén. A szobájuk, meg a ruhájuk lehet tiszta a zsidóknak, de az udvaruk az aztán nem. Mert lehet a parasztember százszor piszkosabb is, az csak a jószág és a munka piszka, de ezeknél rendetlenség van. Ők nem törődnek, csak az üzlettel. Lehet aztán, hogy igazuk is van, mert máma is libát vágattak, egész délután bizgatta az orrom a libatepertő szaga, nekem meg hagymalevest csavarintott Sári, hiába van péntek, még csak paszuly sincs a háznál, pedig a disznó csülköt már el is engedném belőle.

Nem is várom hát be, hogy feljőjön a zsidó csillag, még a nap is látszik a fák galyai között, már szedem a szerszámot és megyek haza. Tudom, hogy kellemetlen nekik, ha idegen van jelen, amikor ők bevonulnak a gyertyákhoz és körülhemzsegik, mint darázsok az odvas fát. Egész héten az ember együtt van, beszélget, tréfálgat az időről, az aszszonyokról meg a politikáról, együtt szidjuk az urakat, a jegyzőt meg a végrehajtót, a gyárosokat meg a bankárokat, de péntek este a zsidók, mintha más világba költöznének. Pedig én látom, hogy restellik ezt a sok ceremóniát, így én is restellem, hogy ők restellik magukat, elmegyek hát előre, ne mondják, hogy értetlen az ember. Nem is köszönök, mert már behúzódtak, pedig jó lett volna kérni egy kis száraz galyat. Biztosan adott volna, mert jó ember ez a Mózsai.

VAZLATOK A MAGYAR TÁRSADALOMKUTATÁS MULTJÁBÓL. SZABÓ ERVIN

Irta: KEMÉNY GÁBOR

A háborús összeomlás okait elemezve sokan rájöttek, hogy a magyar társadalomban hiányoztak az olyan emberek, akik végiggondoltak egy-egy társadalmi koncepciót. Lehetett-e ezt a nagy hiányt gyorsan pótolni? A pótlás lázas, de egyoldalú volt s nem egyszer kompromisszumokat keresett.

Az összeomlás után — mily prófétai sors! a költő sirba hanyatlása után, Ady Endre költészete kezd élő erővé lenni. A nagy háború alatt hivatalos pedagógiai fórumok és a kormánytámogató sajtóorgánumok (*Magyar Figyelő, Budapesti Hírlap, stb.*) destruktívnak és hazafiatlannak bélyegzik s a fiatalok a háborús összeomlás után ébred rá, hogy ez a hazafiatlannak bélyegzett poéta Csokonai, Petőfi, Arany, Vörösmarty társaságában a legmagyarabbak közt foglal helyet. Közvetlenül az összeomlás után Szabó Dezső lobogtatja meg zseniális erővel Ady elejtett zászlaját, valóságos hitvitákat folytatott a halott költő élő igazságai mellett és ameddig az összeomlás kábulatából magára ébredt magyarság zavartalanul adja át magát a drága áron szerzett élmény-